

Millal siis taimedel eluvaim sisse tuleb?

Hea, et taimed lugeda ei oska, muidu nad kindla peale solvuksid, kui loeksid entsüklopeediast, et vegeteerimine on taimena elunemine; tegevuseta päevast päeva elutsemine.

Ain Kallis

Taimedele eluvaimu sisse puhumiseks on vaja püsivalt +5 kraadi.

Otse vastupidi – vegetatsiooniperiood tähendab floorale kõige tegusamat aega. Niisama lõsutamist (meie arusaamist mööda) võivad taimeriigi esindajad enesele lubada vaid lumevaiba all talvise puhkeperioodi aegu. Taliviljad ei saa isegi seda endale võimaldada.

See, millal taimedel eluvaim sisse tuleb, sõltub taimeliigist – tavaline rohi hakkab kevadel rohetama “kultuursematest” liikidest varem. Üldiselt aga peetakse nn vegetatsiooniperioodi alguseks aega, mil ööpäeva keskmine temperatuur ületab püsivalt +5 kraadi.

Toomingate õitsemise aegu

Hoogsa kasvuhoo saavad taimed meie laiustel sisse aga siis, kui see näitaja ületab 10 kraadi künnise. Ja ikka püsivalt, mitte ainult päevaks-paariks. Toda aega kutsuvad agrometeoroloogid aktiivse kasvuperioodi alguseks.

EMHI andmeil on vegetatsioon alanud kõige varem 16. märtsil 1990. aastal Võrus, hoopis hiljaks jäi aga 1978. aastal Kesk-Eestis – 14. mail.

Hea aasta oli 2000, kui kasvuperiood kestis Hiiumaal tervelt 237 päeva – ligi kaheksa kuud, napiks jäi aga 1976. aastal, kui see vältas Pandivere kõrgustiku alal vaid 133 päeva.

Kevade ning taimekasvu algust väljendavad peale temperatuurinäitude veel nn fenoloogilised nähtused, näiteks arukase mahlajooks. Kuigi seda märjakest on õnnestunud saada isegi sooja 1989. aasta veebruarikuul!

Kartulipaneku aega valitakse teadupoolest toominga õitsemist jälgides. See aeg on aga varieerunud kevaditi ligi 40 päeva (näiteks 1989. aastal saabus ta Võrus 27. aprillil, jahedal 1955. aastal aga 8. juunil!).

Agrometeoroloogidel on kraadiklaasi näitudest võimalik palju huvitavat teada saada. Arvutatavaid indekseid on õige palju, näiteks efektiivsete või aktiivsete temperatuuride summad. Efektiivseks temperatuuriks nimetatakse ööpäeva keskmist temperatuuri, millest on lahutatud 5° (nn kraadpäevad). Vastav summa näitab, kui palju efektiivset soojust ehk teisiti – temperatuure – sellel perioodil on kogunenud. Karl Põikliku andmeil on Jõgeval see summa vegetatsiooniperioodi vältel 1400°.

Ikalduse aastal 1928 kogunes Jõgeval efektiivset soojust vaid 1134 kraadi, teraviljad ei valminud.

Põllumehel on vaja hinnata ka talvist soojusrežiimi, mida väljendatakse ööpäevaste negatiivsete temperatuuride summaga.

See küsimus vaevab õndsas Vene ajal tuhandeid peresid, sest radiaatorid korterites said soojaks alles siis, kui ööpäeva keskmine temperatuur oli vähemalt viis päeva üle kaheksa kraadi.

Moskvalased kurdavad, et tänavu pikeneb kallid kütmissaeg üle nädala, ulatudes kardetavasti mai algusesse.

Õrnad ameeriklased

Ameeriklased on tunduvalt õrnemad – nende kütteperiood algab siis, kui õhusooja keskmine langeb alla 65° Fahrenheiti järgi (18 °C)! Selle aja iseloomustamiseks kasutatakse nn kütteperioodi kraadpäevi, mida arvutatakse, lahutades ööpäeva keskmise tollest näitajast. Kui see ületab 65 °F, puuduvad need kraadpäevad.

Üle-ookeani-klimatoloogidel tuleb tegemist veel teistegi näitajatega, nimelt jahutamiskraadpäevadega. Külmemat õhku hakatakse tuppä laskma ametlikult siis, kui välistemperatuur ületab seda tähtsat künnist 65 °F.

Ehitusinsenerid peavad nii seal kui ka kogu maailmas hoonete projekteerimisel nende oluliste kliimanäitajatega alati arvestama.